

श्री
राजस्व न्यायाधिकरण काठमाडौं, मुकाम पुल्चोक ललितपुर
इजलास
माननीय अध्यक्ष श्री टेकप्रसाद ढुङ्गाना
राजस्व सदस्य श्री गोविन्दप्रसाद अधिकारी
लेखा सदस्य श्री पुष्पप्रसाद गुरागाईं
फैसला
२०७९।०८० सालको निर्णय नं. ८
पुनरावेदन नं. ०७७-RB-०४९३
मुद्दा:- आयकर (२०७९/०७२) ।

काठमाडौं जिल्ला का.म.न.पा. बालाजुस्थित बोटलर्स नेपाल लि. (स्थायी लेखा नं. ३०००४८३६२) को तर्फबाट अख्तियार प्राप्त समिर श्रेष्ठ..... १ } पुनरावेदक

विरुद्ध

श्री ठूला करदाता कार्यालय, हरिहरभवन, ललितपुर..... १ } प्रत्यर्थी
श्री आन्तरिक राजस्व विभाग, लाजिम्पाट काठमाडौं..... १ }

शुरु निर्णय गर्ने कार्यालय र अधिकारी

शुरु निर्णय गर्ने कार्यालय:- ठूला करदाता कार्यालय, ललितपुर
शुरु निर्णय गर्ने अधिकारी:- प्रमुख कर प्रशासक श्री धनिराम शर्मा
शुरु कार्यालयको निर्णय मिति:- २०७६/०३/१३

प्रशासकीय पुनरावलोकनको निर्णय गर्ने कार्यालय र पदाधिकारी

निर्णय गर्ने कार्यालय:- आन्तरिक राजस्व विभाग
निर्णय गर्ने पदाधिकारी:- महानिर्देशक श्री विनोद बहादुर कुँवर
निर्णय मिति:- २०७७/०३/२९

उपस्थित कानून व्यवसायीहरू

पुनरावेदकका तर्फबाट:- विद्वान अधिवक्ता श्री रमण कुमार कर्ण

प्रत्यर्थी कार्यालयका तर्फबाट:- विद्वान उप-न्यायाधिवक्ता श्री दिपक भण्डारी एवं

विद्वान सहायक न्यायाधिवक्ता श्री विमला गौतम

अविलम्बित नजीर: *

ठूला करदाता कार्यालय, हरिहरभवन ललितपुरको मिति २०७६/०३/१३ को निर्णय र आन्तरिक राजस्व विभागको मिति २०७७/०३/२९ को निर्णय उपर राजस्व न्यायाधिकरण ऐन, २०३१ को दफा ६(१) र आयकर ऐन, २०५८ को दफा ११६ बमोजिम यस न्यायाधिकरणमा पर्न आएको प्रस्तुत पुनरावेदन यसै न्यायाधिकरणको क्षेत्राधिकार भित्रको हुँदा प्रस्तुत मुद्दाको संक्षिप्त तथ्य एवं न्यायाधिकरणको ठहर यस प्रकार रहेको छ:-

तथ्य खण्ड

१. पुनरावेदक करदाता वोटलर्स नेपाल लिमिटेडले आ.व. २०७१/०७२ को आय विवरण आयकर ऐन, २०५८ को दफा ९९ बमोजिम कर निर्धारण गरी सोही ऐनको दफा ९६ अनुसार करयोग्य आय रु.१६,८०,३३,६९८।-देखाई ठूला करदाता कार्यालय, ललितपुरमा मिति २०७२/०९/३० मा विवरण पेश गरेको।
२. करदाताले पेश गरेको विवरणको अध्ययन, छानविन तथा परीक्षण गर्दा कर लेखा प्रतिवेदनमा उल्लेख भए अनुसार आयकर ऐन २०५८ बमोजिम खर्च कट्टी दावी गर्न नपाइने शीर्षकमा खर्च दावी गरिएको देखिएकोले सोही ऐनको दफा १०१ बमोजिम संशोधित कर निर्धारण गर्ने प्रयोजनको लागि उद्योग तर्फ ३१,२४,३५,२९४।— तथा सेवा तर्फ रु.२,८२,१८,८४३।— संशोधित कर योग्य आय कायम गर्नुपर्ने भएकोले सो बमोजिम गर्नु नपर्ने कुनै आधार र कारण भए पत्र प्राप्त भएको मितिले १५ (पन्ध्र) दिनभित्र जवाफ पेश गर्न आयकर ऐन २०५८ को दफा १०१(६) बमोजिम ठूला करदाता कार्यालय, ललितपुरबाट करदाताको नाममा मिति २०७६।०२।२४ मा सूचना जारी भएको।
३. ठूला करदाता कार्यालय, ललितपुरबाट मिति २०७६।०२।२४ मा जारी भएको सूचना करदाताले मिति २०७६।०२।२७ मा बुझी लिई करदाताको तर्फबाट ठूला करदाता कार्यालय, ललितपुरमा मिति २०७६।०३।०९ गते लिखित जवाफ पेश भएको।
४. करदाताको आ.व. २०७१/०७२ का लागि उद्योग तर्फ रु.३१,२४,३५,२९४। - तथा सेवा तर्फ रु.२,८२,१८,८४३।- करयोग्य आय कायम गरी आयकर ऐन २०५८ को दफा १०१ बमोजिम कर अधिकृतले संशोधित कर निर्धारण गरी सोही ऐनको दफा १०२ बमोजिम करदातालाई सूचना दिने भनी ठूला करदाता कार्यालय, ललितपुरबाट मिति २०७६/०३/१३ मा खडा भएको निर्णय पर्चा।

५. ठूला करदाता कार्यालय, ललितपुरले मिति २०७६/०३/१३ मा जारी गरेको आ.व. २०७१/०७२ को आयकर तर्फको संशोधित कर निर्धारण आदेशमा चित्त नबुझाई बढी हास खर्च कट्टी गरेको रकम रु.९,९८,३८९।१२, कर्मचारी आवास खर्च भनी लेखांकन गरेको रकम रु.४४,४४,९१६।- CDL Reversal VAT Provision शीर्षकको रु.२,३७,९००।- Rates and Tax Settlement शीर्षकको रु.२,०६,२१,६११।— Provisioning Expenses रु. १०,४४,७५,८०७।- Liquid Leakage and Damage शीर्षकको रु.२,४३,२९,५५०।- Global service Company लाई भुक्तानी भएको रु.३७,५४,६५३।— Provisioning CocaCola Sabco (Pty) Ltd. कम्पनीलाई रु.४७,३४,६३१।— भुक्तानी गरी खर्चकट्टी लिएको रकम सामाजिक उत्तरदायित्व खर्च रु.४११२०८७।- Atlantic Industries, Free zone, Nasar city, Egypt बाट कच्चा पदार्थ खरीद गरेको रकममा शुन्य दशमलव एक प्रतिशत हुने रकम रु.२४,९९,६३६।-र गैर औद्योगिक आय रु. २,८२,१८,८४३।- का सम्बन्धमा ठूला करदाता कार्यालयबाट मिति २०७६।०३।१३ मा भएको कर निर्धारण आदेश र निर्णय पर्चा समेत विवाद गरेको हदसम्म बदर हुने निर्णय गरी पाउँ भनि वोटलर्स नेपाल लिमिटेडले प्रशासकीय पुनरावलोकनका लागि मिति २०७६/०५/११ मा आन्तरिक राजस्व विभागमा पेश गरेको निवेदन ।
६. करदाताले दावी लिएको हास खर्चलाई आयकर ऐन, २०५८ को दफा १९, दफा २१ (१) (ख) (च), दफा १३ तथा दफा २४ बमोजिम ठूला करदाता कार्यालयले खर्चकट्टी अमान्य गरेको निर्णय कानूनसम्मत नै देखिएकोले निवेदकको जिकीर नपुग्ने भनी आन्तरिक राजस्व विभागका महानिर्देशकबाट मिति २०७७।०३।२९ मा भएको निर्णय ।
७. आयकर ऐन, २०५८ बमोजिम करदाताले दावी लिएको हास खर्चलाई अमान्य गरी ठूला करदाता कार्यालय ललितपुरले गरेको संशोधित कर निर्धारण आदेश, खडा गरेको निर्णय पर्चा तथा सोही आधारमा आन्तरिक राजस्व विभागबाट निर्धारण भएको निर्णय बदर गरी कानून विपरितको कर, बिलम्ब शुल्क तथा जरिवाना लगायतका दायित्वबाट उन्मुक्ति पाउँ भन्ने व्यहोराको जिकीर लिई करदाताको तर्फबाट यस न्यायाधिकरणमा दर्ता भएको मिति २०७७/११/०३ को पुनरावेदन पत्र ।
८. यसमा मुलुकी फौजदारी कार्यविधि संहिता, २०७४ को दफा १४०(३) बमोजिम छलफलको प्रयोजनार्थ विशेष सरकारी वकीलको कार्यालयलाई सूचना दिई नियमानुसार पेश गर्नु भन्ने यस न्यायाधिकरणबाट मिति २०७९/०३/१० मा भएको आदेश ।

ठहर खण्ड

९. नियम बमोजिम साप्ताहिक तथा दैनिक पेशी सुचीमा चढी पेश हुन आएको प्रस्तुत मुद्दामा पुनरावेदक करदाता वोटलर्स नेपाल लिमिटेडका तर्फबाट उपस्थित हुनु भएका

विद्वान अधिवक्ता श्री रमण कुमार कर्णले करदाताले दावी लिएको हास खर्च, मर्मत सम्भार खर्च, वोनस खर्च, CDRL Reversal VAT समेतका खर्चलाई अमान्य गरी ठूला करदाता कार्यालय ललितपुरले करदातासंग आयकर माग गर्ने गरी भएको कर निर्धारण, विलम्ब शुल्क तथा जरिवाना गर्ने गरी भएको निर्णय र सोही निर्णयलाई सदर गर्ने गरी आन्तरिक राजस्व विभागका महानिर्देशकबाट भएको निर्णय कानून विपरित भई त्रुटिपूर्ण हुँदा बदर गरी पाउँ भनी बहस प्रस्तुत गर्नुभयो ।

१०. प्रत्यर्थी कार्यालयका तर्फबाट उपस्थित विशेष सरकारी वकील कार्यालय, काठमाडौंका विद्वान उपन्यायाधिवक्ता दिपक भन्डारी तथा विद्वान सहायक न्यायाधिवक्ता श्री विमला गौतमले आयकर, २०५८ बमोजिम करदातासंग निर्धारित कर, विलम्ब शुल्क तथा जरिवाना माग गर्ने गरी भएको शुरु कार्यालयको निर्णय कानूनसम्मत हुँदा सदर कायम हुनु पर्छ भनी बहस प्रस्तुत गर्नुभयो ।
११. पुनरावेदक करदाताका तर्फबाट लिइएका पुनरावेदन जिकिरहरू, दुवै तर्फबाट प्रस्तुत बहस बुदाँहरू र मिसिल संलग्न कागज प्रमाणको अध्ययन गरी हेर्दा, ठूला करदाता कार्यालय हरिहरभवनबाट पुनरावेदक करदाताको हकमा भएको संशोधित कर निर्धारणको आदेश र सो आदेशलाई सदर गर्नेगरी आन्तरिक राजस्व विभागका महानिर्देशकबाट भएको निर्णय मिलेको छ, छैन? पुनरावेदक करदाताको पुनरावेदन जिकिर पुग्न सक्ने हो वा होइन? भन्ने विषयमा निर्णय दिनुपर्ने देखियो ।
१२. सर्वप्रथम सहकर्मी लेखा सदस्यले प्रस्तुत मुद्दामा करदाताले राख्नु पर्ने धरौटी रकमको सम्बन्धमा फरक राय प्रकट गर्नु भएकोले पुनरावेदक करदाताले यस न्यायाधिकरणमा यो पुनरावेदन दर्ता गर्दा राजस्व न्यायाधिकरण ऐन, २०३१ को दफा ९(१) (क) को परिपालना गरेको देखिन्छ वा देखिदैन भन्ने प्रश्न तर्फ विचार गर्नुपर्ने देखियो । राजस्व न्यायाधिकरण ऐन, २०३१ को दफा ९ को उपदफा (१) मा "प्रचलित कानूनमा जुनसुकै कुरा लेखिएको भएतापनि यस ऐन अन्तर्गत न्यायाधिकरणमा पुनरावेदन गर्दा देहाय बमोजिम धरौटी नराखी पुनरावेदन लाग्ने छैन भन्ने कानूनी व्यवस्था गर्दै खण्ड (क) मा कर निर्धारण भएकोमा निर्धारित करको पचास प्रतिशत रकम र जरिवाना भएकोमा जरिवानाको रकम र दुवै भएकोमा निर्धारित करको पचास प्रतिशत रकम र जरिवानाको रकम त्यस्तो निर्धारण गर्ने वा जरिवाना गर्ने अधिकृतले नै तोकिदिएको कार्यालयमा" भन्ने कानूनी व्यवस्था रहेको पाइन्छ । उक्त कानूनी व्यवस्था बमोजिम धरौटी राखेको सम्बन्धमा करदाताले पुनरावेदन पत्रको प्रकरण नं.१४ मा अविवादित रकम रु.११,४६,०००।- पुरै र विवादित कर रकम रु.७,५९,९५,४३१।- रहेको, सोको प्रशासकीय पुनरावलोकनमा निवेदन पेश गर्दा २५ प्रतिशत रु.१,८९,९९,०००।- दाखिला गरेको, र राजस्व न्यायाधिकरणमा पुनरावेदन गर्दा रु.१,९५,७२,०००।- धरौटी वापत जम्मा गरिएको छ, भनी व्यहोरा लेखी भौचरको प्रति समेत संलग्न गरेको देखियो । करदाताको विवादित कर रकम रु.७,७१,४१,८९७।- रहेको र करदाताले

धरौटी वापत दाखिल गरेको रकम रु.३,८५,७९,०००।- भई विवादित कर रकमको पचास प्रतिशत भन्दा बढी रकम जम्मा भएको मिसिलबाट देखियो। रकम जम्मा गर्दा धरौटी खातामा जम्मा नगरी राजस्व खातामा जम्मा भएको कारणले मात्र करदाताले राजस्व न्यायाधिकरण ऐन, २०३१ को दफा ९(१)(क) को परिपालना नगरेको भन्नु न्यायोचित हुने देखिएन।

१३. अब पुनरावेदक करदाताको पुनरावेदन पत्र हेर्दा पहिलो पुनरावेदन जिकिर हासखर्च कट्टी वापत दावी गरेको खर्च कट्टी अमान्य गरेको सम्बन्धी रहेको देखिन्छ। ठूला करदाता कार्यालयले आ.व.२०७०/०७१ मा कायम गरिएको हास आधार भन्दा रु.८,२२,३४४।९९ बढी हास खर्च कट्टी दावी गरेको भनी खर्चलाई अमान्य गरेको देखिन्छ। आयकर ऐन, २०५८ को दफा १९ को उपदफा (१) मा "कुनै व्यक्तिले कुनै आय वर्षमा कुनै व्यवसाय वा लगानीबाट भएको आय गणना गर्ने प्रयोजनको लागि सो व्यवसाय वा लगानीबाट सो व्यक्तिको आय आर्जन गर्ने सो वर्षमा आफ्नो स्वामित्वमा रही प्रयोग गरेको हास योग्य सम्पत्तिको हास भए वापत अनुसूची-२ बमोजिम हास खर्च कट्टी गर्नुपर्नेछ" भन्ने कानुनी व्यवस्था रहेको देखिन्छ भने हास आधार कायम गर्न विस्तृत व्यवस्था अनुसूची २ मा गरिएको देखिन्छ। पुनरावेदक करदातालाई आ.व. २०७०/०७१ को पुर्ण कर परिक्षणको क्रममा सम्पत्तिको समुह "ख" र "घ" को हास आधार कायम गरी जानकारी गराएपछि करदाताले सोहि अनुसार आ.व. २०७१/०७२ को हास कट्टी दावी गर्नुपर्नेमा खर्च आफूखुशी गणना गरी रु.८,२२,३४४।९९ बढी दावी गरेको र त्यसो गर्नुपर्नाको कानूनसम्मत आधार करदाताले देखाउन सकेको पाइएन। जहासम्म आ.व.२०७०/०७१ मा समूह 'ख' र 'ग' मा वर्गिकृत सम्पत्तिको हास आधार कायम भएकोमा यो आ.व.२०७१/०७२ मा समूह 'ख' र 'घ' मा समूहीकृत सम्पत्तिको नयाँ आधार कायम भएको भन्ने करदाताको भनाइ छ, सो सम्बन्धमा हेर्दा आ.व.२०७०/०७१ मा कायम भएको हास आधार समूह 'ख' र 'घ' को हकमा नै रहेको मिसिल संलग्न प्रमाणबाट देखिँदा करदाताको भनाइ तथ्य सम्मत देखिएन। यस स्थितिमा कायम भएको हास आधार भन्दा बढी दावी गरेको खर्चलाई मान्यता दिन कानूनतः मिल्ने नदेखिँदा प्रस्तुत शिर्षकको शुरु निर्णय एवं आन्तरिक राजस्व विभागका महानिर्देशकको निर्णयलाई अन्यथा भन्न मिलेन।

१४. करदाताको दोस्रो पुनरावेदन जिकिर मर्मत संभार शीर्षकमा दावी गरेको खर्च अमान्य गरेको मिलेको छैन भन्ने सम्बन्धी रहेछ। मर्मत संभारमा खर्च दावी गर्न पाउने सम्बन्धमा आयकर ऐन, २०५८ को दफा १६ को उपदफा (१) मा "कुनै व्यक्तिले कुनै आय वर्षमा कुनै व्यवसाय वा लगानीको आय गणना गर्दा सो व्यवसाय वा लगानीबाट आय आर्जन गर्न सो वर्षमा स्वामित्व भएको र प्रयोग गरिएको हासयोग्य सम्पत्तिको मर्मत वा सुधार गर्दा भएको सबै खर्चहरू कट्टी गर्न पाउनेछ।" उपदफा (२) मा "उपदफा (१) मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भएतापनि सो उपदफा बमोजिम गर्न

पाउने खर्च कट्टी गर्दा उक्त आय वर्षको अन्त्यमा रहेको सम्पत्तिको समूहको हास आधार रकमको सात प्रतिशत भन्दा बढी हुने छैन।" भन्ने कानूनी व्यवस्था रहेको पाइयो। करदाताले आ.व.२०७१/०७२ को लागि कायम भएको हास आधारमा उक्त दफा १६ को उपदफा (१) र (२) बमोजिम कट्टी गर्न पाउने भन्दा रू.१,७६,०४४।२१ बढी मर्मत खर्च दावी गरेको भन्ने ठूला करदाता कार्यालयको निष्कर्ष रहेछ। उक्त निष्कर्षलाई खण्डन गर्न करदाताले ठोस तर्क, आधार र प्रमाण पेश गरेको देखिदैन। करदाताले सम्पत्तिको सम्पत्ति समूह समायोजनामा त्रुटी भएको कारण मर्मत खर्च बढी देखिएको भन्ने जवाफ पेश गरेको भएपनि माथी प्रकरण नं.१३ मा विवेचना भए बमोजिम सम्पत्तिको समूह 'ख' र 'ग' मा कायम हास आधार भन्दा बढी खर्च दावी गरेको पुष्टी भएकोले करदाताको जिकीरमा ठोस आधार विद्यमान देखिएन। मर्मत संभार शीर्षकमा बढी खर्च दावी गरेको रू.१,७६,०४४।२१ लाई अमान्य गरेको निर्णय न्यायोचित नै देखियो।

१५. अब पुनरावेदक करदाताले लिएको अर्को पुनरावेदन जिकिर शीर्षकमा खर्च कट्टी दावी गरेको रू.४४,४४,९१६।— अमान्य गरेको सम्बन्धमा हेर्दा पुनरावेदकले कर्मचारी आवास खर्च भनी श्रम ऐन, २०४८ को दफा ४१ बमोजिम कर्मचारीहरुको बासस्थानको लागि कुल मुनाफाको ५ प्रतिशतले हुने रू.४४,४४,९१६।- खर्च कट्टी दावी लिएको देखिन्छ। आयकर ऐन, २०५८ को दफा १३ मा सामान्य कट्टी अन्तर्गत कुनै व्यक्ति वा कुनै आय वर्षमा कुनै व्यवसाय वा लगानीबाट भएको आय गणना गर्ने प्रयोजनको लागि यस ऐनको अधिनमा रही कारोबारसँग सम्बन्धित देहायका खर्चहरु कट्टी गर्न पाउनेछ भन्ने व्यवस्था रहेको देखिन्छ:-

क) सो आय वर्षमा भएका

ख) सो व्यक्तिबाट भएका र

ग) व्यवसाय वा लगानीबाट आय आर्जन हुने कार्यमा भएका।

१६. त्यसैगरी करदाताले दावी गरेको उक्त खर्च के कसरी व्यवसाय वा लगानीबाट आय आर्जन हुने कार्यमा भएको भनी खुल्न सकेको पाइएन। आयकर ऐन, २०५८ को दफा २१(१) मा "यस ऐनमा अन्यत्र जुनसुकै कुरा लेखिएको भएतापनि कुनै व्यक्तिलाई कुनै आय वर्षमा कुनै व्यवसाय रोजगारी लगानीबाट भएको आय गणना गर्ने प्रयोजनको लागि देहायको खर्च कट्टी गर्न पाइने छैन" भनी देहाय खण्ड (च) मा ".यस परिच्छेद वा परिच्छेद-६, ७, १०, ११, १२ वा १३ बमोजिम प्रदान गरिएका बाहेक खण्ड (क), (ख), (ग), (घ) र (ङ) मा खर्च कट्टी गर्न नपाउने भनी नभनिएको भए तापनि यस्ता अन्य कुनै रकमहरु" भन्ने कानूनी व्यवस्था रहेको देखिन्छ। खर्च दावी गरेको उक्त रकम कर्मचारी आवासको लागि छुट्याएरसम्म राखेको, भुक्तान नभएको र करदाता कम्पनी कै नियन्त्रणमा रहेको देखिन्छ। करदाताकै नियन्त्रणमा रहेको

वास्तविक रूपमा खर्च भैसकेको अवस्था समेत नभएकोमा कर्मचारी आवासको लागि छुट्याएको रु.४४,४४,९१६।—लाई खर्च मानी खर्च कट्टी स्वीकृत गर्न सोही ऐनको दफा १३ र दफा २१(१)(च) बमोजिम समेत मिल्ने नदेखिँदा ठुला करदाता कार्यालयबाट खर्च कट्टी अमान्य गरी भएको आदेश र सो आदेशलाई सदर गर्नेगरी आन्तरिक राजस्व विभागका महानिर्देशकबाट भएको निर्णय मिलेकै देखियो।

१७. यसैगरी करदाताको CDRL Reversal VAT सम्बन्धी खर्च कट्टी अमान्य गरेको सम्बन्धमा समेत पुनरावदेन जिकिर रहेको देखिन्छ। करदाता कम्पनीले कोक फेन्टा जस्ता बस्तुहरू बिक्री गर्दा डिलर र डिष्ट्रिब्युटरहरूलाई दिने बोतल र क्रेट वापत धरौटी रकम लिने गरेकोमा सोमध्ये रु.२३,७९,०००।— धरौटी यस आ.ब.मा करदाताले आफ्नो आयमा समावेश गरेको देखियो। यसमा करदाताले बोतल र क्रेटहरू खरिद गर्दा नै यसको क्रेडिट दावी गरी सकेको हुने हुँदा बोतल र क्रेटहरू खरिद गर्दाको रकम डिलर, डिष्ट्रिब्युटर र खुद्रा बिक्रेताबाट धरौटी भनी उठाएको अवस्थामा आयकरतर्फ नाफा नोक्सान हिसाबमा समावेश गरी खर्च दावी गर्न पाउने देखिँदैन। करदाताबाट संकलन भएको र राज्यको राजस्व खातामा दाखिल गर्नुपर्ने त्यस्तो रकम क्रेडिटपनि दावी गर्ने अनि आफ्नो नाफा नोक्सान हिसाबमा देखाई आयकर तर्फ खर्च समेत दावी गरेमा दोहोरो दावी हुने अवस्था समेत देखिएको आधारमा आयकर ऐन, २०५८ को दफा २१(१)(च) बमोजिम करदाताले दावी गरे अनुसार CDRL Reversal VAT Prov. को रकम रु.२३,७९,०००।- खर्च कट्टी गर्न नपाउने हुँदा शुरु ठुला करदाता कार्यालयबाट खर्च कट्टी अमान्य गरी भएको निर्णय मिलेकै देखियो।

१८. यसै गरी करदाताको पुनरावेदन पत्रमा प्रशासनिक खर्च अन्तर्गतको कार्यालय संचालन खर्चमा Rates and Taxes-Tax Settlement सम्बन्धी खर्च कट्टी अमान्य गरेको सम्बन्धमा समेत जिकिर रहेको देखिन्छ। यो शीर्षकको खर्च रु.२,०६,२१,६११।— करदाताले तिर्नुपर्ने कर वापतको रहेकोमा विवाद देखिएन। आयकर ऐन, २०५८ को दफा २१(१) मा "यस ऐनमा अन्यत्र जुनसुकै कुरा लेखिएको भएतापनि कुनै व्यक्तिलाई कुनै आय वर्षमा कुनै व्यवसाय, रोजगारी, लगानीबाट भएको आय गणना गर्ने प्रयोजनको लागि देहायको खर्च कट्टी गर्न पाइने छैन" भनी देहाय खण्ड (ख) मा "यस ऐन बमोजिम बुझाउनु पर्ने कर र कुनै देशको सरकार तथा सोको कुनै पनि स्थानिय निकायलाई कुनै कानुन वा सो कानुन अन्तर्गत बनेको कुनै नियम विनियमको उल्लङ्घन गरे वापत बुझाइएको जरिवाना र यस्तै अन्य शुल्क" भन्ने कानुनी व्यवस्था रहेको देखिन्छ। करदाताले दावी गरेको उक्त रकम कर फछ्यौँट आयोगसंग भएको नेगोसियसनबाट कायम भएको कर दायित्व भुक्तानी गरेको रकम हो। करको विवादसंग सम्बन्धित रकम रहेकोले कर फछ्यौँट आयोग र करदाता कम्पनी बिच भएको सम्झौतामा उल्लेख भए बमोजिम करदाताले बुझाएको कर रकमलाई करको भुक्तानी होइन भन्न नसकिने भएकोले आयकर ऐन, २०५८ को दफा २१(१)(ख)

बमोजिम कर कट्टी गर्न नपाउने भनी ठूला करदाता कार्यालय ललितपुरवाट भएको निर्णय र त्यसलाई सदर गर्ने गरी आन्तरिक राजस्व विभागका महानिर्देशकवाट भएको निर्णयलाई अन्यथा भन्न मिल्ने देखिदैन ।

१९. अब पुनरावेदक करदाताको अर्को पुनरावेदन जिकीर हेर्दा Provisional Expenses वापतको रकम खर्च कट्टी अमान्य गरेको सम्बन्धमा रहेको देखिन्छ। पुनरावेदक करदाताबाट Discount Provision, Marketing Provision, Freight, Relocation, PAC Claim/FAR Verification, obsolete stock and Other लगायतका शिर्षकमा दावी गरिएको खर्च मध्ये रु.१०,४४,७५,८०७।—समेत खर्च कट्टीले मान्यता पाउनुपर्ने भनी जिकीर लिएको देखिन्छ। आयकर ऐन, २०५८ को दफा २४(१) मा "कुनै व्यक्तिले कर प्रयोजनको लागि यस ऐनको अधिनमा रही व्यवसाय वा लगानीबाट भएको आफ्नो आयको गणनाको लेखांकन एक्रयल आधारमा गर्दा भुक्तानी प्राप्त गर्ने अधिकार सृजना हुनासाथ त्यस्तो भुक्तानी प्राप्त गरेको मानी आयमा समावेश गर्नुपर्नेछ" भन्ने व्यवस्था गरिएको छ। त्यसै गरी सोही दफाको उपदफा (२) मा "उपदफा (१) मा उल्लेख भए बमोजिम कुनै व्यक्तिको आय गणना गर्दा कट्टी गर्ने प्रयोजनको लागि देहायका खर्चहरू व्यहोरेको मानिनेछ:-

(क) कुनै अर्को व्यक्तिबाट भएको भुक्तानीको सट्टामा त्यस्तो खर्च समावेश भएको कुनै भुक्तानी गरिएको भएमा देहायको अबस्थामा खर्च व्यहोरेको मानिनेछ:-

१. सो व्यक्तिमा सो भुक्तानी गर्ने दायित्व रहेकोमा,
२. त्यस्तो दायित्वको यथार्थपरक ढंगले अनुमान गर्न सकिने भएकोमा,
३. अर्को व्यक्तिबाट भुक्तानी प्राप्त भएकोमा खर्च भएकोमा, वा

(ख) खण्ड (क) मा उल्लिखित अबस्थामा बाहेक अन्य सबै अबस्थामा भुक्तानी गरिएको समयमा खर्च व्यहोरेको मानिनेछ।" भन्ने कानुनी व्यवस्था रहेको देखियो। खर्च कट्टी दावी गरिएको खर्चको दायित्व कसरी सृजना भयो, कोबाट रकम वा सेवा प्राप्त भयो भन्ने कुरा प्रमाणित गर्ने सम्बन्धमा यथार्थपरक प्रमाणहरू पेश हुन नसकेको अबस्थामा माथि उल्लिखित व्यवस्थाबाट करदाताले पेश गरेको वितीय विवरणबाट करदाताको दायित्व सृजना भएको अबस्था समेत नदेखिइ रहेको हुँदा करदाताबाट पेश भएको खर्चलाई यथार्थपरक हो भनि अनुमान गरी खर्च कट्टी दावीलाई मान्यता दिन सकिने आधार पुष्टी नभएकोले आयकर ऐन, २०५८ को दफा २४ बमोजिम खर्च कट्टी गर्न अमान्य गरेको ठूला करदाता कार्यालय ललितपुरवाट भएको निर्णय र त्यसलाई सदर गर्ने गरी आन्तरिक राजस्व विभागका महानिर्देशकवाट भएको निर्णय न्यायोचित नै देखियो।

२०. पुनरावेदक करदाताले Liquid Leakage and Damage वापतको रकम खर्च कट्टी अमान्य गरेको सम्बन्धमा समेत पुनरावेदन पत्रमा जिकिर लिएको देखिन्छ। सो सम्बन्धमा हेर्दा, करदाताले बिक्री वितरण खर्च अन्तर्गत Liquid Leakage and Damage भनी

रु.२,४३,२९,५५०।-खर्च दावी गरेको देखियो। करदाताले कार्यालयमा पेश गरेको विवरणमा करदाता र डिष्ट्रिब्युटर/ डिलर बिच टुटफुट वा चुहावट वापतको रकम करदाताले वेहोर्ने गरी कुनै सम्झौता भएको भनी दावी लिएको पनि पाइदैन। आयकर ऐन, २०५८ को दफा ८१ को उपदफा (१) को खण्ड (ग) बमोजिम खडा गरेको अभिलेख प्रमाण एवं कागजातबाट खर्च दावी पुष्टी हुन सक्नु पर्दछ। र करदाताले खर्च विवरणलाई यथार्थपरक रूपमा प्रमाणित गर्ने कागजात समेत पेश गर्न नसकेको भन्ने आधारमा आयकर ऐन, २०५८ को दफा १३ र दफा २१(१)(च) बमोजिम खर्च कट्टी गर्न नपाउने भनी भएको निर्णयलाई गैर कानुनी वा त्रुटीपूर्ण भन्नुपर्ने कानुनी आधार नदेखिँदा करदाताको उक्त पुनरावेदन जिकीर सँग सहमत हुन सकिएन।

२१. पुनरावेदक करदाताले Global Service Company लाई भुक्तानी गरेको रकम खर्च कट्टी अमान्य गरेको सम्बन्धमा समेत पुनरावेदन जिकीर लिएको देखिन्छ। करदाता कम्पनीले Global Service Company नामक विदेशी संस्थालाई मासिक रूपमा भुक्तानी गरी रु.३७,५४,६५३।- खर्च कट्टी दावी लिएको देखियो। यस सम्बन्धमा करदाताले मिति २०७६।०३।०९ मा पेश गरेको जवाफमा करदाता कम्पनीमा कार्यरत विदेशी कर्मचारीहरुको तलव, करकट्टी, भिसा, श्रम लगायतका कुराको व्यवस्थापन Global Services Company ले गरेको हुँदा सोही वापत भुक्तानी गरेको भन्ने व्यहोरा उल्लेख गरेको भए पनि कार्यरत विदेशी कर्मचारीहरुको नामनामेसी, उनीहरूसँग भएको करार वा निजहरुलाई कम्पनीमा गरिदिएको नियुक्ति पत्र तथा निजहरुको मासिक तलव तथा सुविधाको व्यवस्थापन गर्न करदाता कम्पनी र Global Services Company बीच भएको सम्झौता लगायतका दावी गरेको खर्चलाई पुष्टी गर्न ठोस प्रमाण करदाताले पेश गर्न सकेको देखिदैन। यसरी प्रमाणबाट पुष्टी हुन नसकेको खर्च आयकर ऐन, २०५८ को दफा १३ बमोजिम खर्च कट्टी गर्न नपाउने गरी शुरु ठूला करदाता कार्यालयबाट भएको निर्णय र सोही निर्णय सदर गर्ने गरी विभागका महानिर्देशकबाट भएको निर्णयलाई समेत अन्यथा भन्न मिलेन।

२२. यस्तै अर्को पुनरावेदन जिकीर Coca-Cola Sabco (PTY) Ltd. लाई भुक्तानी गरेको रकम खर्च कट्टी अमान्य गरेको सम्बन्धमा जिकीर रहेको देखिन्छ। करदाता कम्पनीले आफ्नै सम्बद्ध कम्पनी Coca-Cola Sabco(PTY) Ltd. लाई रु.४७,३४,३६१।- भुक्तानी गरी खर्च कट्टी दावी लिएको देखियो। करदाताले Coca-Cola Sabco (PTY) Ltd. लाई भुक्तानी गरेको रकम के कस्तो सेवा प्राप्त गरे वापत के कुन शर्तको आधारमा भुक्तानी गरेको हो सो सम्बन्धमा खर्च पुष्टी हुने आवश्यक कागजात पेश गरेको देखिएन। खर्च गर्दैमा उक्त खर्च व्यवसायको आय आर्जनसँग सम्बन्धित हो भन्न मिल्दैन। त्यस्तो खर्च आयकर ऐन, २०५८ को दफा ८१(१) को खण्ड (ग) बमोजिम खडा गरिएको प्रमाणबाट पुष्टि हुनु पर्दछ। प्रमाणबाट पुष्टि हुन नसकेको खर्चले मान्यता पाउन नसक्ने

- भएकोले आयकर ऐन, २०५८ को दफा २१(१)(च) बमोजिम करदाताले दावी गरे अनुसार खर्च कट्टी गर्न नपाउने भएको निर्णयलाई अन्यथा भन्न मिलेन।
२३. अब पुनरावेदक करदाताको अर्को पुनरावेदन जिकिर हेर्दा सामाजिक उत्तरदायित्व अन्तर्गत खर्च भएको रकम खर्च कट्टी अमान्य गरेको सम्बन्धमा रहेको देखिन्छ। करदाताले स्मार्ट पानी प्रा.ली लाई भुक्तानी गरेको रु.४१,१२,८०७।- खर्च कट्टी गर्न दावी गरेको देखियो। करदाताले आफ्नो उत्पादनको लागि प्रयोग भएको भूमिगत पानीको संचिति नरितियोस एवं रिचार्ज भई रहोस भन्ने मुख्य उद्देश्यले स्मार्ट पानी प्रा.लि.को सेवा प्राप्त गरी सामाजिक उत्तरदायित्व शिर्षकमा खर्च लेखेको भन्ने जिकिर लिएको देखिन्छ। आयकर ऐन, २०५८ को दफा १२क. मा "कुनै कम्पनीले कुनै आय बर्षमा विभागको पुर्व स्वीकृति लिई नेपालभित्र रहेका प्राचीन, धार्मिक तथा साँस्कृतिक सम्पदाको संरक्षण तथा सम्बर्धन गर्ने वा खेलकुदको सार्वजनिक भौतिक पुर्वाधार निर्माण गर्ने कार्यमा गरेको खर्चमध्ये दश लाख रुपैयाँसम्मको रकम वा निर्धारण योग्य आयको दश प्रतिशतले हुने रकममध्ये जुन घटी हुन्छ। त्यस्तो रकम आफ्नो उक्त बर्षको कर योग्य आय गणना गर्दा घटाउन दावी गर्न सक्नेछ।"भन्ने कानूनी व्यवस्था रहेको देखिन्छ। करदाताले उक्त दफा १२क ले उल्लेख गरेको कार्यमा खर्च गरेको वा सो दफामा निर्धारित सिमाभित्र खर्च गरेको नदेखिएकोले उक्त खर्चलाई आयकर ऐन, २०५८ को दफा १३(ग) बमोजिम व्यवसायिक प्रयोजनको लागि खर्च भएको वा सामाजिक उत्तरदायित्व अन्तर्गत कानुन बमोजिम खर्च गरेको मान्न मिलेन। त्यसैले ठूला करदाता कार्यालयबाट स्मार्ट पानी प्रा.लि. लाई भुक्तान गरिएको रकमलाई खर्च कट्टी अमान्य गरी कर निर्धारण गरेको आदेश र सोही आदेश सदर गर्ने गरी विभागका महानिर्देशकले गरेको निर्णयलाई अन्यथा भन्न मिलेन।
२४. करदाताको अर्को पुनरावेदन जिकिर र आयकर ऐन, २०५८ को दफा ११७(२) बमोजिम शुल्क लगाएको निर्णय त्रुटीपूर्ण रहेकोले बदर भागी रहेको भन्ने रहेछ। यस सम्बन्धमा मिसिल हेर्दा, करदाताले व्यवसायमा प्रयोग हुने मुख्य कच्चा पदार्थ आफ्नै सम्बन्ध कम्पनी Atlantic Industries Egypt, free zone, Nasar city, Egypt बाट खरिद गरिएको रु.२,४९,९६,३५,६९५।- बराबरको कारोबारमा कुन विधिको प्रयोग गरी मुल्य निर्धारण गरेको हो, सोको गणनाको विवरण समेत उपलब्ध गराउन ठूला करदाता कार्यालयबाट पटक पटक करदातालाई ताकेता पत्र लेखेकोमा समेत सोको जवाफ र प्रमाण पेश नगरेको हुँदा आयकर ऐन, २०५८ को ११७(२) बमोजिम शुन्य दशमलव एक प्रतिशतले हुने रु.२४,९९,६३६।- शुल्क लगाएको देखियो। आयकर ऐन, २०५८ को दफा ८१(१) मा यस ऐन बमोजिम कर बझाउनु पर्ने दायित्व भएको प्रत्येक व्यक्तिले विभागबाट तोकिएको प्रकार, ढाँचा, लेखापरिक्षणको प्रमाणीकरण वा अन्य प्रकारले गर्नुपर्ने प्रमाणीकरण तथा प्रमाणित गर्ने कागजातहरुका अतिरिक्त देहाय

बमोजिमका आवश्यक कागजातहरू नेपालमा खडा गरी राख्नु पर्नेछ भन्ने व्यवस्था रहेको देखिन्छ।

(क) यस ऐन बमोजिम विभागमा पेश गर्नुपर्ने आय विवरण वा अन्य कागजातहरूलाई पुष्ट्याई गर्ने आवश्यक सूचना तथा कागजात,

(ख) निजले बुझाउनु पर्ने कर निर्धारण गर्न सघाउ पुर्याउने कागजात,

(ग) खर्च कट्टी पुष्ट्याई गर्ने कागजात,

२५. यसैगरी दफा ११७(२) मा "कुनै व्यक्तिले कुनै आय वर्षको दफा ८१ बमोजिम राख्नु पर्ने कागजात नराखेमा त्यस्तो व्यक्तिलाई त्यस्तो कागजात नराखेको वर्षको लागि कुनै आय वर्षको आयको गणना गर्दा कुनै रकम कटाई पाउने भए त्यस्तो रकम नकटाई र रकमहरू समावेश गर्नुपर्ने भए त्यस्तो रकम समावेश गरी हुने निर्धारण योग्य आयको रकमको शुन्य दशमलव शुन्य एक प्रतिशतले हुने रकममध्ये जुन बढी हुन्छ सो रकम शुल्क लाग्नेछ।" भन्ने कानूनी व्यवस्था रहेको देखिन्छ। करदाताले आफुले खरिद गरेको कच्चा पदार्थ बजार मूल्यको आधारमा कारोबार गरेको भनी आफ्नो लिखित जवाफमा उल्लेख गरेको देखिन्छ। करदाता कम्पनीले उक्त कारोबार कुन विधिको प्रयोग गरी बजार मूल्य निर्धारण भएको थियो उक्त विधि र गणनाको विवरण सहितको कागजात उपलब्ध गराउन च.नं. ५३१० मिति २०७५।११।१४ मा ठूला करदाता कार्यालय ललितपुरबाट पत्राचार गरी माग भएको मिसिलबाट देखिन्छ। करदाताबाट माग गरिएका कागजात र विवरण उपलब्ध गराउन नसक्ने भनी जवाफ पठाएकोमा च.न.६११७ मिति २०७६।०१।०९ मा पुनः उक्त कागजात एवं विवरण उपलब्ध गराउन एवं उपलब्ध गराउन नसकेमा आयकर ऐन, २०५८ को दफा ११७ को उपदफा (२) बमोजिम शुल्क लाग्ने व्यहोराको पत्र करदाता कम्पनीलाई पठाएको मिसिलबाट देखिन्छ। सो खरिद विवरण उपलब्ध गराउन नसक्ने भनी करदाताबाट पुनः पत्राचार गरेको देखियो। करदाता कम्पनीले आयकर ऐन, २०५८ को दफा ८१ बमोजिम आफ्नो कारोबारसँग सम्बन्धित राख्नुपर्ने कागजात राखेको देखिएन। यसरी कानून बमोजिम अनिवार्य रूपमा राख्नुपर्ने कागजातको अभिलेख नराखे कर परीक्षणको क्रममा ठूला करदाता कार्यालयले माग गरेको मूल्य निर्धारण विधि र सोको विवरण नबुझाउने करदाताको व्यवहारलाई कानून सम्मत मान्न मिलेन। त्यसैले करदाताले दफा ११७(२) बमोजिम उपलब्ध गराउनुपर्ने कागजातहरू कर कार्यालयमा पेश नगरेकोमा करदातालाई सुनुवाईको मौका प्रदान गरी कच्चा पदार्थ खरिद गरेको मूल्य रु.२,४९,९६,३५,६९५।-को शुन्य दशमलव एक प्रतिशतका दरले रु.२४,९९,६३६।- शुल्क लगाई करदाताबाट असुल गर्नुपर्ने गरी गरिएको आदेश एवं निर्णयलाई अन्यथा भन्न मिलेन।

२६. पुनरावेदक करदाताको अन्तिम पुनरावेदन जिकीर आयकर ऐन, २०५८ को दफा ११(३छ) बमोजिम उत्पादनमुलक निकायलाई दिनुपर्ने कर छुट नदिएको भन्ने विषयमा

रहेको पाइयो। पुनरावेदक करदाताले सहायक कम्पनी वोटलर्स नेपाल(तराई) प्रा.लि.ले निवेदकको बजार क्षेत्र भित्र पर्ने स्थानमा समान विक्री गरेकोमा विक्रीको १२ प्रतिशत हुने रकम रु.२,८२,१८,८४३।—लाई करदाताले औद्योगिक आयको रूपमा गणना गरी विशेष उद्योगलाई लाग्ने करको दर अनुसार करको गणना गरेको देखियो। आयकर ऐन, २०५८ को दफा ११(३छ) मा "धितोपत्र बजारमा सुचीकृत भएका उत्पादनमुलक पर्यटन सेवा जलविद्युत उत्पादन, वितरण तथा ट्रान्समिसन गर्ने र दफा ११ को उपदफा (३ग) मा उल्लेख भएका निकायहरुलाई लाग्ने करमा पन्ध्र प्रतिशतले छुट हुनेछ" भन्ने कानुनी व्यवस्था रहेको देखिन्छ। पुनरावेदक करदाता र वोटलर्स नेपाल (तराई) विचमा उत्पादित वस्तुका लागि आ-आफ्नो बजार क्षेत्र छुट्याइ एक कम्पनीको वस्तु अर्को कम्पनीको लेखिएको बजार क्षेत्रमा विक्री गरेमा त्यसरी विक्री गर्ने कम्पनीले विक्रीको १२ प्रतिशतले रकम अर्को कम्पनीलाई दिनुपर्ने भनि सम्झौता भएको देखिन्छ। सोही सम्झौता बमोजिम वोटलर्स नेपाल(तराई)ले यस करदाता कम्पनीको क्षेत्रमा रु.२,८२,१८,८४३।-मूल्यको मूल्य अभिवृद्धि कर विजक जारी गरेको देखिन्छ। करदाता कम्पनीले प्राप्त गरेको उक्त रकम कुनै औद्योगिक उत्पादन गरेको वस्तु विक्री गरी प्राप्त गरेको नभई माथि उल्लेखित सम्झौता बमोजिम प्राप्त हुन आएको रकम रहेकोमा विवाद देखिँदैन। त्यस्तो गैर औद्योगिक सेवा आयबाट प्राप्त भएको रकमको हकमा आयकर ऐन, २०५८ को दफा ११(३छ) आकर्षित हुन सक्ने अवस्था देखिएन। त्यसैले उक्त आयको रकममा आयकर ऐन,२०५८ को अनुसूची-१ को दफा २(१) बमोजिम पच्चीस प्रतिशतका दरले कर निर्धारण गरेको ठूला करदाता कार्यालय ललितपुरको आदेश र सो आदेशलाई सदर गर्ने गरी आन्तरिक राजस्व विभागका महानिर्देशकबाट भएको निर्णय मिलेकै देखियो।

२७. तसर्थ माथि विवेचित आधार र कारणबाट पुनरावेदक करदाता वोटलर्स नेपाल लिमिटेड (स्थायी लेखा नं.३०००४८३६२) को आ.ब.२०७१/०७२को आयकर तर्फ संशोधित कर निर्धारण गरी ठूला करदाता कार्यालय ललितपुरबाट मिति २०७६।०३।१३ मा भएको निर्णय र सोही निर्णय सदर गर्ने गरी आन्तरिक राजस्व विभागका महानिर्देशकबाट मिति २०७७।०३।२९ मा भएको प्रशासकीय पुनरावलोकनको निर्णय समेत मिलेकै देखिँदा सदर हुने ठहर्छ। पुनरावेदकको पुनरावेदन जिकीर पुग्न सक्दैन। अरुमा तपसिल बमोजिम गर्नु ।

तपसिल खण्ड

१. फैसलाको जानकारी विशेष सरकारी वकिलको कार्यालय काठमाण्डौंलाई दिनु।
२. नक्कल माग गर्ने सरोकारवालाबाट लाग्ने दस्तुर लिई नक्कल दिनु।
३. फैसलाको विधुतिय प्रति अपलोड गरी फैसलाको पीठमा जनाउनु।

४. प्रस्तुत मुद्दाको दायरीको लगत कट्टा गरी शुरु मिसिल ठूला करदाता कार्यालय ललितपुर पठाई रेकर्ड मिसिल नियमानुसार गरी अभिलेख शाखामा बुझाई दिनु।

टेकप्रसाद ढुङ्गाना
(अध्यक्ष)

उक्त रायमा मेरो सहमति छ।

गोविन्दप्रसाद अधिकारी
(राजस्व सदस्य)

लेखा सदस्य श्री पुष्प प्रसाद गुरागाईको फरक राय

१. यसमा ठूला करदाता कार्यालयका प्रमुख कर प्रशासक श्री धनिराम शर्माबाट भएको मिति २०७६।०३।१३ को निर्णय र प्रशासकीय पुनरावलोकनका लागि मिति २०७६।०५।११ मा दिएको निवेदन उपर आन्तरिक राजस्व विभागका महानिर्देशक कपिलदेव घिमिरेबाट मिति २०७७।०३।२९ मा भएको निर्णय उपर चित्त नबुझि आयकर ऐन, २०५८ को दफा ११५ र दफा ११६ तथा राजस्व न्यायाधिकरण ऐन, २०३१ को दफा ६ बमोजिम न्यायाधिकरणको क्षेत्राधिकार अन्तर्गत पर्ने प्रस्तुत मुद्दा ऐ. ऐनको दफा ९ को उपदफा (१) बमोजिम निर्धारित (विवादित) कर रु.७,५९,९१,५९७।- को पचास प्रतिशतले हुने रु.३,७९,९५,७९८।५० पुनरावेदन धरौटी दाखिला भए/नभएको तथा पुनरावेदन पत्रमा विवादित कर उल्लेख गरे/नगरेको धरौटी रकम पुगे/नपुगेको यकिन समेत नगरी सेस्तेदारबाट स्वीकृत भई मिति २०७७।११।०३ मा पुनरावेदन दर्ता भएको पाइयो ।
२. राजस्व न्यायाधिकरण ऐन, २०३१ को दफा २, ३, ५, ६, ९ र १४ क्रमशः परिभाषा, स्थापना र गठन, अधिकारक्षेत्रको प्रयोग, अधिकारक्षेत्र, पुनरावेदन सम्बन्धमा धरौटी राख्ने र म्याद र न्यायाधिकरणमा पुनरावेदन लाग्ने मुद्दाहरूको शुरु कारवाही र किनारा गर्ने अड्डा वा अधिकारीलाई पक्ष र साक्षी झिकाउने, बयान लिने, प्रमाण बुझ्ने, कागजपत्र दाखिल गराउने र दण्ड सजाय गर्ने समेत प्रचलित नेपाल कानून बमोजिम अदालतलाई भए सरहको अधिकार हुने कानूनी व्यवस्था गरेको छ । साथै यो ऐनको प्रभावकारी कार्यान्वयन गर्न र ऐनको उद्देश्य पूर्ति गर्नको लागि नेपाल सरकारले नियम बनाउन सक्ने व्यवस्था दफा १५ मा गरिएको छ । ४८ वर्ष पहिले विक्रम सम्बत २०३१ सालमा बनेको ऐनमा भएको व्यवस्था कार्यान्वयन गर्न नियम नबनाइनु ऐनमा भएका उल्लिखित दफाहरूमा न्यायाधिकरणको काम, कर्तव्य, विधि र प्रकृया स्पष्ट भएर नै हो भन्ने बुझ्नु पर्ने भयो । न्यायाधिकरणमा पुनरावेदन दर्ता गर्दा र दर्ता भएका

मुद्दाहरूको सुनुवाई गर्नु भन्दा पहिले प्रारम्भिक चरण मै दफा ६ बमोजिमको न्यायाधिकरणको अधिकार क्षेत्र र दफा ९ बमोजिमको पुनरावेदन दर्ता गर्न दाखिल गर्नु पर्ने धरौटी र पुनरावेदनको म्याद ऐनमा भएको व्यवस्था अनुसार भए नभएको यकिन गर्नु पर्ने देखियो । करदाता पुनरावेदकले पुनरावेदन पत्रमा न्याय निरोपणका लागि दावी गरेका, प्रत्यर्थीले भन्सार महशुल र कर निर्धारणमा गर्दा भए/गरेका कानूनी त्रुटीहरूको सुनुवाई गर्न मुद्दाको प्रत्यर्थी नेपाल सरकारलाई स्वच्छ सुनुवाइका लागि जानकारी दिई झिकाउनु पर्ने प्रचलित कानूनमा व्यवस्था गरिएको छ । न्यायाधिकरण प्रशासनले पुनरावेदन दर्ता गर्दा यस ऐन बमोजिम पुर्याउनु पर्ने रित र पुनरावेदकले पुनरावेदन पत्र साथ पेश गर्नु पर्ने पुनरावेदन धरौटी, म्याद भए रहेको प्रमाण र नेपाल सरकारले तोकेको भौगोलिक क्षेत्र भित्रको भए नभएको सम्बन्धमा न्यायाधिकरणले मिसिलको प्रारम्भिक अध्ययन गरी यकिन गर्नु पर्ने देखियो । प्रचलित ऐन नियममा तोकिएका सबै विधि र रित पुन्याई दर्ता भए/नभएको सम्बन्धमा समग्र न्यायाधिकरणको जिम्मेवारी हुने देखिन्छ । ऐनको दफा ९ बमोजिमको धरौटी भए/नभएको यकिन गर्ने काम राजस्व तथा लेखा सदस्यले गर्नु पदीय विज्ञता र अनुभवका आधारमा गर्नु पर्ने देखिन्छ । यस सम्बन्धमा लेखा सदस्य र निमित्त अध्यक्षको हैसियत राजस्व न्यायाधिकरण काठमाण्डौको क्रमशः चलानी नं. १५६६ मिति २०७७।१२।१३ को पत्र र चलानी नं. मुद्दाफाँट५९ मिति २०७८।११।१३ को पत्रबाट न्यायाधिकरण प्रशासनलाई धरौटी गणना तथा धरौटीको प्रमाण मिसिल संलग्न गर्न गराउन लिखित निर्देशन दिई सम्मानीत सर्वोच्च अदालत, सार्वजनिक लेखा समिति, सम्मानीय प्रधानन्यायाधीशज्यू, न्याय परिषद्, न्याय सेवा आयोग, महालेखा परीक्षक र अर्थ मन्त्रालय समेत निकायमा बोधार्थ दिएको उक्त पत्रहरूमा उल्लेख गरी तोकिएका कामहरू भएको मिसिल अध्ययन गर्दा देखिएन । प्रचलित कानूनले तोके बमोजिमका सबै विधि र प्रकृया सम्पन्न भएको यकिन गरेर मात्र अन्तिम सुनुवाइ गरी फैसला गरिने र प्रकृयागत त्रुटी भएको देखिएमा विषय विज्ञको राय बमोजिम निर्णय गर्नु उचित हुने व्यहोरा तथा राजस्व, धरौटी, विनियोजन, कोष, आय, व्यय, डेबिट, क्रेडिट, वासलात, नाफा/नोक्सान खाता सर्वसञ्चित कोषमा दाखिला हुने रकम, धरौटी खातामा दाखिला गर्नु पर्ने रकम आदि विषयका सम्बन्धमा लेखा सदस्यले प्रचलित कानूनमा भएको व्यवस्था सहित निर्णयमा पुग्नु अघि आफ्नो राय लिखित रूपमा उल्लेख गर्नु ऐनको दफा ३ को उपदफा (३) को देहाय (क) मा रहेको पद नामको कर्तव्य भित्र पर्ने व्यहोरा समेत फैसलाको तथ्य खण्डमै उल्लेख गर्नु पर्ने देखियो ।

३. यसै गरी राजस्व न्यायाधिकरण ऐन, २०३१ को दफा ९ को उपदफा (१) बमोजिमको धरौटी दाखिला नगरी पुनरावेदन दर्ता भएका मुद्दाहरूको फैसला भएमा ऐ. ऐनको दफा ८ अनुसार सर्वोच्च अदालतमा पुनरावेदन दिन पाउने हक अधिकारबाट करदाता पुनरावेदक बञ्चित भई फैसलामा “अधिकारक्षेत्रको प्रश्न बुझ्नु पर्ने प्रमाण नबेझेको वा

बुझ्नु नहुने प्रमाण बुझेको वा बाध्यात्मक रूपमा पालन गर्नु पर्ने कार्यविधिसम्बन्धी कानूनको उल्लंघन भएको प्रश्न र गम्भीर कानूनी त्रुटी सम्बन्धी प्रश्न” उठि प्रत्यक्ष कानूनी त्रुटी भई न्यायाधिकरणको निर्णय पूर्ण वा आंशिक रूपमा उल्टिने देखी सर्वोच्च अदालतले आफू समक्ष पुनरावेदन गर्न अनुमति दिएकोमा न्यायाधिकरणको फैसला वा अन्तिम आदेश उपर दफा ९ बमोजिमको धरौटी नराखी वा तोकिए बमोजिमको सम्पूर्ण रकम धरौटी खातामा रकम दाखिला नगरी पुनरावेदन दर्ता गर्दा वा दर्ता भएको पुनरावेदन उपर फैसला हुँदा कार्यविधि सम्बन्धी वाध्यकारी कानूनी व्यवस्थाको उल्लंघन हुनगई सर्वोच्च अदालतमा पुनरावेदन लागि करदाताको हितमा प्रतिकुल असर पर्ने समेत देखिएकोले पछि पुष्टी हुने मिसिल संलग्न तथ्य, कानूनी व्यवस्था र सर्वोच्च अदालतबाट भन्सार विभाग तथा आन्तरिक राजस्व विभागमा प्रशासकीय पुनरावलोकका लागि दाखिला गर्नु पर्ने भन्सार महशुल बापतको रकम र राजस्व न्यायाधिकरणमा पुनरावेदन दर्ता गर्न राख्नु पर्ने धरौटी रकम सम्बन्धमा भएको विवादमा भएका पूर्व फैसला, आदेश र निर्णय समेत हेरी निम्न बमोजिम विषयमा यकिन गरेर मात्र निर्णयमा पुग्नु पर्ने देखियो ।

क) राजस्व न्यायाधिकरण ऐन, २०३१ को दफा ६ बमोजिम न्यायाधिकरणको अधिकार क्षेत्र भित्र परेको प्रस्तुत पुनरावेदन दर्ता गर्दा दाखिल गर्नु पर्ने दफा ९ को उपदफा (१) बमोजिमको धरौटी दाखिल भएको छ ? छैन ?

ख) ऐ. दफाको उपदफा (१) बमोजिम आयकर तर्फको पुनरावेदन दर्ताका लागि तोकिएको देहायको खण्ड (क) बमोजिम धरौटी नराखी दर्ता भएको पुनरावेदनको तथ्य भित्र प्रवेश गरी निर्णय गर्नुको औचित्य हुने ? नहुने ? सम्बन्धमा निर्णय गरी फैसला गर्नु पर्ने देखिन आयो ।

४. प्रस्तुत मुद्दाको पुनरावेदन दर्ता गर्दाका वखत राख्नु पर्ने धरौटी दाखिला भएको नदेखिएको सन्दर्भमा पुनरावेदक तथा प्रत्यर्थी तर्फका विद्वानलाई म लेखा सदस्यबाट धरौटी रकम दाखिला भएको देखिएन भनि प्रष्ट पार्न अनुरोध गर्दा पुनरावेदकको तर्फबाट उपस्थित हुनुभएका विद्वान अधिवक्ता श्री रमणकुमार कर्णबाट निर्धारित करको तोकिए अनुसारको रकम अग्रिम दाखिला भएकोले सोको आधारमा पुनरावेदन दर्ता भएको हो भन्ने जिकिर र प्रत्यर्थी तर्फका विद्वान उपन्यायाधिवक्ता श्री दिपक भण्डारीबाट राजस्व न्यायाधिकरण ऐन, २०३१ को दफा ९ को उपदफा (१) बमोजिम पुनरावेदन दर्ता गर्दा राख्नु पर्ने विवादित कर रकमको पचास प्रतिशतले हुने धरौटी रकम दाखिला गरेको देखिएन। सो सम्बन्धमा सम्मानित इजलासबाट यकिन गरी नियमानुसार हुने नै छ भन्ने बहस समेत सुनियो ।

५. करदाता पुनरावेदकले पुनरावेदन पत्र दर्ता गर्दा पेश गरेका मिसिल सम्लग्न कागजात तथा कर निर्धारणको फोटोकपी पत्र र अप्रमाणित फोटोकपी भौचरहरु हेर्दा राजस्व

न्यायाधिकरण ऐन, २०३१ को दफा ९ को उपदफा (१) बमोजिम धरौटी नराखि पुनरावेदन दर्ता नलाग्ने प्रस्तुत पुनरावेदन दर्ता भएको हो होइन यकिन गर्न मिसल सम्लग्न प्रमाण कागजातको थप अध्ययन गर्नु पर्ने देखियो ।

६. मिसल सम्लग्न प्रचलित कानून अनुसार पुनरावेदन पत्र साथ पेश गर्नु पर्ने प्रमाण कागजातको अध्ययन गर्दा पुनरावेदक बोटलर्स नेपाल लिमिटेड (स्थायी लेखा नं. ३०००४८३६२) को आयकर (२०७१/०७२) तर्फको मुद्दामा आयकर ऐन, २०५८ को दफा ११५ र दफा ११६ तथा राजस्व न्यायाधिकरण ऐन, २०३१ को दफा ९ को उपदफा (१) खण्ड (क) मा भएको व्यवस्था अनुसार पुनरावलोकनका लागि निवेदन दिँदा र पुनरावेदन पत्र दर्तागर्दा दाखिल गर्नु पर्ने राजस्व तथा धरौटी सम्बन्धमा प्रचलित ऐन तथा नियमहरूमा भएको व्यवस्था सम्बन्धमा सर्वोच्च अदालतबाट २०६३-wo-००१३ देखि २०६३-wo-००१७ समेतका रिट तथा ०७२-RB-०४७० आयकर मुद्दामा भएको व्याख्या, विश्लेषण र प्रतिपादित सिद्धान्त अनुसार समेत राख्नु पर्ने ठहरिएको च.नं. ७३०८ मिति २०७६/०३/१३ को पत्रानुसार निर्धारित (विवादित) कर रु.७,५९,९१,५९७।-को क्रमशः राजस्व एक चौथाई र धरौटी ५० प्रतिशत समेत रु.५६९,९३,६९७।७५ दाखिला प्रमाण मिसल संलग्न गरेको देखिएन। प्रशासकीय पुनरावलोकनका लागि निवेदन दिएको मिति २०७६।०५।११ पश्चात राजस्व न्यायाधिकरण ऐन, २०३१ को दफा ९ को उपदफा (१) अनुसार पचास प्रतिशतले हुने धरौटी रु.३,७९,९५,७९८।५० धरौटी राख्नु पर्नेमा भौचर नं. ०६६०६९०५ मिति १४ फ्रेवुअरी २०२१ राजस्व शिर्षक नं.१११२२ (निकायको मुनाफामा लाग्ने कर-पब्लिक लिमिटेड कम्पनी) वाट सर्वसञ्चित कोषमा दाखिला भएको पुनरावेदकले धरौटी भनेको रु.१,९५,७२,०००।-लाई गणना गर्दा पनि रु.१,८४,२३,७९८।५० धरौटी अपुग देखिएको छ।
७. राजस्व न्यायाधिकरणमा करदाताले पुनरावेदन दर्ता गर्न दाखिला गर्नु पर्ने रकम सम्बन्धमा प्रचलित ऐन तथा नियमहरूमा भएको व्यवस्था अनुसार प्रशासकीय पुनरावलोकनका लागि निवेदन दर्ता गर्दा दाखिला गर्नु पर्ने राजस्व (कर) रकम र राजस्व न्यायाधिकरणमा पुनरावेदन दर्ता गर्दा राख्नु पर्ने धरौटी कर निर्धारण गर्ने अधिकृतले तोकिएको कार्यालयमा अनिवार्य रूपमा राख्नु पर्ने र धरौटी नराखी पुनरावेदन लाग्ने छैन भनि राजस्व न्यायाधिकरण ऐन, २०३१ को दफा ९ को उपदफा (१) मा स्पष्ट उल्लेख छ। प्रशासकीय पुनरावलोकनका लागि निवेदन दिनु अघि राजस्व शिर्षक मार्फत संघीय सर्वसञ्चित कोषमा दाखिला भई रोक्का समेत नराखेको रकमलाई धरौटीको रूपमा गणना गर्नुलाई प्रचलित कानूनको पालना भएको मान्न सकिएन। राजस्व न्यायाधिकरणमा पुनरावेदन दर्ता गर्दा राख्ने पर्ने धरौटी कर कार्यालयले सम्बन्धित करदाताको तिर्नु पर्ने कर दायित्वमा स्वतः प्रणाली (System) ले

मिलान गर्ने भएकोले राजस्व खातामा दाखिला भएको त्यस्तो रकमलाई धरौटीको रूपमा गणना गर्दा एउटै रकमको दोहोरो गणना हुने हुन्छ। राजस्व खातामा दाखिला भएको रकम रोक्का राख्ने स्वफटवेयर प्रणाली आन्तरिक राजस्व विभाग/कार्यालयमा नभएको र राजस्वको फोटोकपी अप्रमाणित भौचर पेश गरेको अवस्थामा त्यस्तो भौचर तथा पत्रमा उल्लेख गरेको रकमलाई धरौटी हो भनि पुनरावेदन दर्ता गर्दा दाखिला गर्नु पर्ने धरौटी हो भनि गणना गर्न मिल्ने देखिएन। अतः धरौटी सम्बन्धी विवादमा सर्वोच्च अदालतबाट संवैधानिक परीक्षण भई जारी भएका निम्न उत्प्रेषण आदेश, प्रतिपादित नजिर तथा सिद्धान्त समेतको विश्लेषण गरी संक्षिप्त तथ्य सहित प्रस्तुत मुद्दाको ठहर यस प्रकार रहेको छः-

८. आयकर ऐन, २०५८ बमोजिम शुरू कार्यालयबाट निर्धारित (विवादित) कर रकमको पचास प्रतिशतले हुने रकम र जरिवानाको रकम त्यस्तो निर्धारण गर्ने वा जरिवाना गर्ने अधिकृतले तोकिएको कार्यालयमा धरौटी नराखी पुनरावेदन लाग्ने छैन भन्ने व्यहोरा राजस्व न्यायाधिकरण ऐन, २०३१ को दफा ९ को उपदफा (१) को (क) मा स्पष्टसँग उल्लेख छ। ऐनको सो व्यवस्था बमोजिम पुनरावेदन पत्र दर्ता गर्न राख्नु पर्ने धरौटी आर्थिक कार्यविधि नियमावली, २०६४ को नियम ६२, हाल आर्थिक कार्यविधि तथा वित्तीय उत्तरदायित्व नियमावली, २०७७ को नियम ६३ बमोजिमको धरौटी खातामा दाखिला गरी पुनरावेदन दर्ता गर्दाका बखत राखिएको धरौटीको गोश्वारा र व्यक्तिगत धरौटी खातामा अभिलेखाङ्कन गरी अद्यावधिक गरी राख्नु पर्ने हुन्छ। आर्थिक कार्यविधि नियमावली, २०६४ को नियम ६३ हाल आर्थिक कार्यविधि तथा वित्तीय उत्तरदायित्व नियमावली, २०७७ को नियम ६२ को देहाय खण्ड (क) मा नेपाल सरकारलाई बुझाउनु पर्ने राजस्व अग्रिम रूपमा बुझाउन र खण्ड (ख) मा नेपाल सरकारलाई बुझाउनु पर्ने राजस्व कति बुझाउनु पर्ने भन्ने निर्णय नहुँदै त्यस्तो राजस्व रकम अग्रिम रूपमा बुझाउनु परेमा धरौटीको रूपमा राख्नु पर्ने उल्लेख छ।
९. राजस्व न्यायाधिकरण ऐन, २०३१ को दफा ९ को उपदफा (१) मा उल्लेख भए अनुसार पुनरावेदन दर्ता गर्दा राख्नु पर्ने धरौटी रकम सन्दर्भमा सम्मानित सर्वोच्च अदालतमा सूर्य टोवाको कम्पनी प्रा.लि. को तर्फबाट सञ्चालक हर्ष एम दर र ऐ. कम्पनीको शेयरवाला शशीराज पाण्डे समेत विरुद्ध राजस्व न्यायाधिकरण काठमाण्डौ समेत भएको राजस्व न्यायाधिकरण ऐन, २०३१ को दफा ९ को उपदफा (१) को खण्ड (ख) को व्यवस्था संविधानको धारा ७३ समेत सँग बाझिएकोले धारा ८८ को उपधारा (१) अनुसार अमान्य र बदर घोषित गरिपाउन भनी दिएको रिट नं. २०६३-WS-००१३, २०६३-WS-००१४, २०६३-WS-००१५, २०६३-WS-००१६ र २०६३-WS-००१७ समेतका रिट निवेदनमा "राजस्व न्यायाधिकरणका श्रेस्तेदारको मिति २०६४।१२।८ को दरपीठ आदेश र उक्त दरपीठ सदर गरेको राजस्व

न्यायाधिकरणको आदेश बदर गरी विना धरौटी पुनरावेदन पत्र लिई कानून बमोजिम निर्णय गर्नु भन्ने राजस्व न्यायाधिकरणका नाउँमा परमादेश जारी गरी पाउँ, अन्तःशुल्क ऐन, २०५८ को दफा २३ मा महानिर्देशकको निर्णय उपर पुनरावेदन गर्दा धरौटी राख्नु पर्ने कुनै कानूनी व्यवस्था नगरिएको तथा ऐनको दफा २४ ले यस ऐनलाई अन्य कानून भन्दा माथिल्लो स्तरमा राखेकोले ऐनको सर्वोच्चताका आधारमा पनि धरौटी राख्नु पर्ने राजस्व न्यायाधिकरण ऐन, २०३१ को दफा ९ को उपदफा (१) खण्ड (ख) को व्यवस्था संविधानको धारा ७३ समेतसँग बाझिएकोले धारा ८८ को उपधारा (१) अनुसार अमान्य र बदर घोषित गरी प्रस्तुत निवेदनलाई अप्राधिकारमा पेशी चढाई पाउँ” भन्ने दावी रहेकोमा सो दावीका सम्बन्धमा सम्मानित सर्वोच्च अदालतको मिति २०६६।१२।१९ मा "संविधानमा रहेको 'कानून बमोजिम बाहेक कर लगाउन वा ऋण लिन नपाइने' भन्ने वाक्यांशसँग बाझिएको भन्ने देखिन आएन, अमान्य र बदर घोषित गरी पाउँ भनी दावी लिएको राजस्व न्यायाधिकरण ऐन, २०३१ को दफा ९ को उपदफा (१) को व्यवस्था संविधानको कुनै पनि प्रावधानसँग बाझिएको नदेखिँदा सो हदसम्म प्रस्तुत निवेदन खारेज हुन्छ” भन्ने आदेश भई रिट निवेदन खारेज भई ऐनको दफा ९ को कानूनी व्यवस्थाको संवैधानिक परीक्षण समेत भएको छ।

१०. यसै गरी राजस्व न्यायाधिकरण काठमाण्डौमा पुनरावेदन दर्ता नं ०७५-RB-०२३० आयकर (२०७०/०७१) दर्ता भएको आयकर ऐन, २०५८ को दफा १०१ को उपदफा (१) बमोजिम लक्ष्मी स्टिल्स प्रा.लि. को संशोधित कर निर्धारण भई थप कर निर्धारण भएकोमा राजस्व न्यायाधिकरण ऐन, २०३१ को दफा ९ को उपदफा (१) बमोजिमको धरौटी राखी पुनरावेदन गर्नु पर्नेमा मिसिलमा संलग्न दाखिला भौचर तथा आयकर ऐन, २०५८ को दफा १०२ बमोजिमको सूचना पत्र समेतका विवरणहरुका आधारमा रु.५१,७८,७४६।७० नपुग भएको देखिएको धरौटी रकम १५ दिन भित्र जम्मा गर्न लगाई आदेश बमोजिमको काम सम्पन्न भएपछि वा अवधि नाघेपछि नियमानुसार पेश गर्नेभन्ने यसै न्यायाधीकरणबाट आदेश भएको छ। सो आदेश उपर लक्ष्मी स्टिल्स प्रा.लि.ले सर्वोच्च अदालतमा दायर रिट नं. ०७७-WO-००४२ को निवेदन उपर मिति २०७७।४।१६ मा सर्वोच्च अदालतबाट जारी भएको उत्प्रेषण आदेश अनुसार सो मुद्दाको हकमा आयकर ऐन, २०५८ बमोजिम अनिवार्य रुपमा दाखिला गर्नु पर्ने ऐनको दफा ९४, ९९, १००, १०१ र दफा ११५ को उपदफा (६) मा तोकिए अनुसार समेत कर राजस्व खातामा दाखिला गरी आय विवरणसाथ दाखिला भएको देखिएको रु.७६,३५,६१४।- भएको सन्दर्भमा हेर्दा मिति २०७६।११।१२ को (शुल्क र व्याजलाई जरिवाना मानी सो रकमको राजस्व न्यायाधिकरण ऐन, २०३१ को दफा ९ को उपदफा (१) को खण्ड (क) बमोजिम शतप्रतिशत धरौटी माग गर्दा पचास प्रतिशत मात्र धरौटी राख्न पाउनु पर्ने भनी भएको विवाद) विवादित आदेशको यथावत कार्यान्वयन भएमा निवेदकलाई अपूरणीय क्षति पुग्न जाने देखिएकोले उक्त विवादको

निरोपण नहुँदासम्म राजस्व न्यायाधिकरणमा परेको पुनरावेदन सम्बन्धी काम कारवाही नरोक्नु, पुनरावेदन दर्ता र सुनुवाई प्रकृया अगाडि बढाउनु भन्ने उक्त निवेदन उपर सम्मानित सर्वोच्च अदालतबाट उत्प्रेषण आदेश भएको छ।

११. सर्वोच्च अदालतबाटै ०७२-RB-०४७० आयकर (२०६१/०६२) पुनरावेदक ठूला करदाता कार्यालय प्रत्यर्थी सूर्य नेपाल प्रा.लि. विरुद्धको मुद्दामा मिति २०७४।१०।२९ गते भएको फैसला अनुसार "राजस्व न्यायाधिकरणले गरेको आयकर ऐन, २०५८ को दफा ११५ को उपदफा (६) बमोजिमको प्रक्रिया पुरा गर्नु नपर्ने भनी गरेको व्याख्या कार्यविधि कानूनको सिद्धान्त विपरीत हुन्छ। कारवाही हुँदाका बखत कार्यान्वयनमा नै नरहेको कानूनी व्यवस्था आकर्षित हुने भनी राजस्व न्यायाधिकरण, काठमाण्डौबाट भएको फैसलालाई न्यायोचित भन्न मिलेन। अतः विवेचित तथ्य सिद्धान्त एवं प्रमाणको आधारमा आयकर ऐन, २०५८ को दफा ११५ उपदफा (६) को व्यवस्था आर्थिक अध्यादेश २०६१/०६२ बाट खारेज भई धरौटी राख्ने व्यवस्था नगरेकोले आन्तरिक राजस्व विभागको निर्णय बदर गरी अब जो जे बुझ्नु पर्छ बुझ्नु पुनः यकिन निर्णय गर्नु भनी राजस्व न्यायाधिकरण, काठमाण्डौबाट भएको फैसलालाई कानूनसम्मत मान्न मिलेन। उक्त फैसला बदर भई उल्टी हुने ठहर्छ" भनिएको छ।

१२. प्रचलित आयकर, मूल्य अभिवृद्धि कर, अन्तःशुल्क र भन्सार ऐनहरूमा तत् तत् आर्थिक वर्षका लागि विधायीकावाट जारी भएकन आर्थिक ऐनद्वारा भएको संशोधन र सम्मानित सर्वोच्च अदालतका उल्लिखित फैसला अनुसार नै पुनरावलोकनका लागि निवेदन दिँदा र पुनरावेदन दर्ता गर्दा मूल्य अभिवृद्धि कर/आयकर तर्फको निर्धारित (विवादित) करको लागि पुनरावेदन पत्र आर्थिक वर्ष २०७५/०७६ सम्म क्रमशः विवादित रकमको ३३ प्रतिशत राजस्व र ५० प्रतिशत धरौटी गरी ८३ प्रतिशत रकम दाखिला गर्नु पर्ने, आर्थिक वर्ष २०७६/०७७ देखि आर्थिक वर्ष २०७८/०७९ सम्म विवादित रकमको २५ प्रतिशत राजस्व र ५० प्रतिशत धरौटी गरी ७५ प्रतिशत रकम दाखिला गर्नु पर्ने, र आर्थिक वर्ष २०७९/०८० देखि विवादित रकमको २५ प्रतिशत राजस्व र २५ प्रतिशत धरौटी गरी ५० प्रतिशत रकम धरौटी बापत दाखिला भएको प्रमाणित भौचर पुनरावेदन पत्र साथ संलग्न गरी पुनरावेदन दर्ता गर्नु पर्ने उल्लेख छ। साथै भन्सार तथा अन्तःशुल्क तर्फ भने निर्धारित (विवादित) अन्तःशुल्क तथा भन्सार महशुल रकमको शत प्रतिशतले हुने रकम सम्बन्धित कर निर्धारण गर्ने अधिकृतले तोके बमोजिम धरौटी दाखिला गरी सोको प्रमाणित भौचर संलग्न गराएर मात्र पुनरावेदन पत्र दर्ता गर्नु पर्ने उल्लेखछ। प्रस्तुत मुद्दाको मिसिल सम्लग्न गरेका प्रशासकीय पुनरावलोकनका लागि निवेदन दिने क्रममा र सो पश्चात संघीय सर्वसञ्चित कोषमा दाखिला गरेको पुनरावेदकले धरौटी भनेको राजस्व खातामा दाखिला भएका अप्रमाणित

फोटोकपी भौचरहरुमा उल्लेख भएअनुसारको रकमलाई समेत गणना गर्दा पनि पुनरावेदन दर्ता गर्दा प्रचलित ऐन अनुसार अनिवार्यरूपमा राख्नु पर्ने रु.१,८४,२३,७९८।५० धरौटी नपुग भएको अवस्थामा पनि पुनरावेदन दर्ता गरेको पाइयो।

१३. सर्वोच्च अदालतको मिति २०६६।१२।१९ को आदेशबाट समेत संवैधानिक परीक्षण भई सदर ठहरिएको राजस्व न्यायाधिकरण ऐन, २०३१ को दफा ९ को उपदफा (१) "प्रचलित कानूनमा जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि यस ऐन अन्तर्गत न्यायाधिकरणमा वा उच्च अदालतमा पुनरावेदन गर्दाका देहाय बमोजिम धरौट नराखी पुनरावेदन लाग्ने छैन" भन्ने व्यवस्था रही ऐ. को खण्ड (क) मा आयकर तर्फ राख्नु पर्ने विवादरहित कर बाहेकको थप निर्धारित (विवादित) कर रु.७,५९,९१,५९७।- को क्रमशः राजस्व एक चौथाई र धरौटी ५० प्रतिशत समेत रु.५६९,९३,६९७।७५ दाखिला प्रमाण मिसिल संलग्न गरेको देखिएन। प्रशासकीय पुनरावलोकनका लागि निवेदन दिएको मिति २०७६।०५।११ पश्चात राजस्व न्यायाधिकरण ऐन, २०३१ को दफा ९ को उपदफा (१) अनुसार पचास प्रतिशतले हुने धरौटी रु.३,७९,९५,७९८।५० धरौटी राख्नु पर्नेमा भौचर नं. ०६६०६९०५ मिति १४ फ्रेवुअरी २०२१ राजस्व शिर्षक नं.१११२२ (निकायको मुनाफामा लाग्ने कर - पब्लिक लिमिटेड कम्पनी) वाट सर्वसञ्चित कोषमा दाखिला भएको पुनरावेदकले धरौटी भनेको रु.१,९५,७२,०००।- लाई गणना गर्दा पनि रु.१,८४,२३,७९८।५० अपुग पुनरावेदन धरौटी दाखिलाको सकल बैक भौचर वा निस्सा १५ दिनभित्र पुनरावेदकलाई दाखिला गर्न लगाई सो आदेश बमोजिमको काम सम्पन्न भएपछि वा सो अवधि नाघेपछि नियमानुसार पेश गर्ने आदेश गर्नु उपयुक्त हुने राय म लेखा सदस्यबाट राख्दा समेत मेरो उक्त रायमा असहमति जनाउँदै सहकर्मीद्वय कानून सदस्य र राजस्व सदस्यबाट फैसला गर्ने निर्णय भएकोमा उक्त दफा ९ को उपदफा (१) बमोजिम हुने रु.३,७९,९५,७९८।५० धरौटी नराखी पुनरावेदन दर्ता नलाग्ने पुनरावेदन दर्ता भएको देखिएको प्रस्तुत मुद्दाको तथ्य भित्र प्रवेश गरी भएको फैसला तथा ठहरमा सहमत हुन सकिएन।
१४. उल्लिखित कानूनी व्यवस्था र पुनरावेदनमा भएका तथ्यहरु समेतको आधारमा निर्णय तर्फ विचार गर्दा सहकर्मीद्वय कानून तथा राजस्व सदस्यले प्रस्तुत मुद्दामा करदाताले राख्नुपर्ने धरौटी रकमको सम्बन्धमा फरक राय प्रकट गर्नु भएकोले पुनरावेदक करदाताले यस न्यायाधिकरणमा यो पुनरावेदन दर्ता गर्दा राजस्व न्यायाधिकरण ऐन, २०३१ को दफा ९(१) को परिपालना गरेको देखिन्छ वा देखिदैन भन्ने प्रश्न तर्फ थप विचार गर्नु पर्ने देखियो। राजस्व न्यायाधिकरण ऐन, २०३१ कोदफा ९ को (१) मा "प्रचलित कानूनमा जुनसुकै कुरा लेखिएको भएतापनि यस ऐन अन्तर्गत

न्यायाधिकरणमा पुनरावेदन गर्दा देहाय बमोजिम धरौटी नराखी पुनरावेदन लाग्ने छैन भन्ने कानूनी व्यवस्था गर्दै खण्ड (क) मा कर निर्धारण भएकोमा निर्धारित करको पचासप्रतिशत रकम र जरिवाना भएकोमा जरिवानाको रकम र दुवै भएकोमा निर्धारित करको पचासप्रतिशत रकम र जरिवानाको रकम त्यस्तो निर्धारण गर्ने वा जरिवाना गर्ने अधिकृतले नै तोकिदिएको कार्यालयमा" भन्ने कानूनी व्यवस्था रहेको छ। प्रशासकीय पुनरावलोकनका लागि निवेदन दिँदा र सो अधि ऐनको अनिवार्य व्यवस्था मूताविक दाखिला गर्नु पर्ने राजस्व शिर्षक मार्फत सर्वसञ्चित कोषमा दाखिला गरेको राजस्व रकम बाहेक पुनरावेदन दर्ता गर्न राख्नुपर्ने सो व्यवस्था अनुरूप धरौटी दाखिला गरेको प्रमाण मिसिल संलग्न गरेको पाइएन। गतविगत आर्थिक वर्षमा सर्वसञ्चित कोषमा दाखिला भएको कर राजस्व रकमलाई समेत धरौटीको रूपमा गणना गरी पुनरावेदन दर्ता गर्न मिल्ने व्यवस्था प्रचलित कुनै पनि ऐन तथा नियममा भएको नपाइएको र पुनरावेदकले पुरा गर्नु पर्ने कार्यविधि कानूनको पालना नभएको प्रस्तुत पुनरावेदकको पुनरावेदन पत्रको तथ्य भित्र प्रवेश गरी फैसला गर्दा प्रत्यर्थीलाई अन्याय हुनुको साथै राजस्व न्यायाधिकरण ऐन, २०३१ को दफा ९ को उपदफा (१) मा भएको व्यवस्था विपरित हुने भएकोले बहुमतको उल्लिखित फैसलामा सहमत हुन सकिएन। अतः राजस्व न्यायाधिकरण ऐन, २०३१ को दफा ९ को उपदफा (१) बमोजिम पुनरावेदन दर्ता गर्दा राख्नुपर्ने धरौटी सम्बन्धमा आर्थिक कार्यविधि नियमावली, २०६४ को नियम ६३ हाल आर्थिक कार्यविधि तथा वित्तीय उत्तरदायित्व नियमावली, २०७७ को नियम ६२, सर्वोच्च अदालतबाट रिट नं. २०६३-WS-००१३ देखि रिट नं. २०६३-WS-००१७ समेतका रिट निवेदन र मुद्दा नं. ०७२-RB-०४७० आयकर (०६१/०६२) का फैसलामा भएको व्याख्या विश्लेषण र प्रतिपादित सिद्धान्त तथा ठहर समेत बमोजिम पनि अनिवार्यरूपमा राख्नु पर्ने धरौटी नराखी पुनरावेदन दर्ता नहुने पुनरावेदन दर्ता भएको मुद्दाको तथ्य भित्र प्रवेश गरी निर्णय गर्न नमिल्ने र औचित्य नै नहुने देखिएको प्रस्तुत मुद्दामा सहकर्मीद्वयबाट "पुनरावेदक करदाता वोटलर्स नेपाल लिमिटेड (स्थायी लेखा नं. ३०००४८३६२) को आ.ब. २०७१/०७२ को आयकर तर्फ संशोधित कर निर्धारण गरी ठूला करदाता कार्यालय ललितपुरबाट मिति २०७६।०३।१३ मा भएको निर्णय र सोही निर्णय सदर गर्ने गरी आन्तरिक राजस्व विभागका महानिर्देशकबाट मिति २०७७।०३।२९ मा भएको प्रशासकीय पुनरावलोकनको निर्णय समेत मिलेकै देखिँदा सदर हुने ठहर्छ" भनि भएको बहुमत फैसलामा सहमत हुन नसकी देहाय बमोजिम फरक राय सहितको ठहर गर्दछु:-

१५. आयकर ऐन, २०५८ को दफा १०२ बमोजिमको सूचना पत्रमा उल्लेख गरिए अनुसारको निर्धारित (विवादित) कर रु.७,५९,९१,५९७।- को पचास प्रतिशतले हुने राजस्व न्यायाधिकरण ऐन, २०३१ को दफा ९ को उपदफा (१) को खण्ड (क) बमोजिमको रु.३,७९,९५,७९८।५० पुनरावेदन धरौटी नराखी पुनरावेदन दर्ता भएको

प्रस्तुत पुनरावेदन राजस्व न्यायाधिकरण ऐन, २०३१ को दफा ९ को उपदफा (१) बमोजिम दर्ता हुँदा कै बखत देखि खारेज हुने ठहर्छ। करदाताको पुनरावेदन जिकिर पुग्न सकदैन ।

(पुष्प प्रसाद गुरागाईं)
लेखा सदस्य

फैसला तयारीमा सहयोग गर्नुहुने:-

इजलास अधिकृत: श्री भिष्म भट्टराई

कम्प्युटर टाइप: श्री प्रदिप तिवारी

इति सम्बत २०७९ साल श्रावण १६ गते रोज २ शुभम.....

प्रमाणिकरण मिति:-

प्रमाणिकरण गर्ने:-

राजस्व न्यायाधिकरण काठमाण्डौको छाप